

Handläggare
Amanda Salguero Engström
Telefon: 08-50828762**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-05-19, p. 11

Kemikalieinspektionens framställan om ändring av regleringen avseende särskilt farliga kemiska produkter

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet, dnr
KN2026/00510

Förvaltningens förslag till beslut

1. avstyrka förslaget om att avskaffa tillståndskrav vid yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter.
2. tillstyrka övriga delar av förslaget med de synpunkter som framförs i detta yttrande.
3. Godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Förvaltningen avstyrker förslaget om att avskaffa tillståndskrav vid yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter. Skälen till avstyrkandet är att förvaltningen ser en risk att förslaget kommer att innebära en ökad försäljning av de farligaste kemiska produkterna, en sämre egenkontroll och medvetenhet hos återförsäljarna samt sämre möjligheter till prioritering av tillsynen eftersom det blir svårare att identifiera relevanta tillsynsobjekt om tillståndskravet tas bort.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om att ta bort anteckningsskyldigheten för den som överlåter särskilt farliga kemiska produkter till andra företag. Förvaltningen ser ingen betydande nytta med anteckningsskyldigheten vid överlåtelse till företag men vill framföra synpunkten att detta medför att det finns en risk att återförsäljare glömmer bort att föra anteckningar vid försäljning till privatpersoner och att denna risk bör beaktas.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om att införa undantag för produkter som omfattas av lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter i förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer. Förvaltningen delar bilden att det dubbla regelverket leder till en onödigt stor ekonomisk och administrativ börda för företagen. Förvaltningen vill dock framföra att det finns risker med den låga kunskapsnivå inom kemikalielagstiftningen som idag finns hos återförsäljare av e-vätskor och att förslaget skulle kunna förvärra detta ytterligare. Ökad information till företagen eller mer tillsyn högre upp i leveranskedjan skulle kunna minska detta problem.

Bakgrund

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat Kemikalieinspektionens (KEMI) framställan om ändring i regleringen av särskilt farliga kemiska produkter i förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer (KEMI:s dnr H25-09142) till Stockholms stad, departementets dnr KN2026-00510, bilaga 1. I framställan föreslår KEMI att tillståndsplikten vid yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter avskaffas samt att anteckningsskyldigheten ändras så att den enbart aktualiseras vid överlåtelse till privatpersoner. Vidare föreslår KEMI att det införs undantag för produkter som omfattas av lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. Slutligen föreslår KEMI ett antal mindre korrigeringar och redaktionella ändringar i den berörda förordningen.

Syftet med förslaget är att ta bort regler som inte tillför ytterligare skydd i sådan utsträckning att de motiverar extra kostnader eller strängare villkor än de som gäller på den gemensamma EU-marknaden. KEMI bedömer att de föreslagna ändringarna bidrar till regelförenkling för företagen utan att påverka skyddsnivån för privatpersoner som hanterar särskilt farliga kemiska produkter.

Ärendet

Ärendet har remitterats till nämnden från kommunstyrelsen för yttrande direkt till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 5 juni 2026. Ärendet har beretts av avdelningen Miljö- och hälsoskydd.

Förvaltningens synpunkter

Nedan följer förvaltningens synpunkter på KEMI:s förslag. Rubriksättning och numrering följer remissens disposition så långt möjligt.

6.1 Avskaffa tillståndskrav vid yrkesmässig överlåtelse

Förslaget innebär att kravet på tillstånd vid yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter i 7 § 2 förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer tas bort. Förslaget innebär att företag som säljer sådana produkter inte längre behöver inneha tillstånd, oavsett om försäljning sker till andra företag, yrkesmässiga användare eller privatpersoner. Förändringen syftar till att åstadkomma en regelförenkling samt att minska företagets kostnader och administrativa börda.

Förvaltningen ser flera risker med förslaget. Förvaltningen bedömer att kravet på tillstånd vid yrkesmässig överlåtelse gör företagen mer medvetna om att produkterna de säljer är särskilt farliga. Detta kan bidra till en mer försiktig hantering av produkterna samt mer och bättre information till kunderna vid försäljning. Förvaltningen upplever att kunskapen om kemikaliereglerna ofta är bristfällig hos distributörer längst ner i leverantörskedjan. Det är vanligt att återförsäljare förlitar sig på att leverantörer längre upp i kedjan har kontrollerat att produkterna följer regelverken. Att det krävs tillstånd för butiken för att få sälja särskilt farliga kemiska produkter kan göra att distributören blir tvungen att skaffa sig mer kunskap om kemikaliereglerna alternativt väljer att inte sälja de farligaste produkterna.

Med den föreslagna ändringen kommer privatpersoner fortsatt att behöva ha tillstånd för att få köpa särskilt farliga kemiska produkter, vilket förvaltningen ser som positivt. Vid överlåtelsetillfället måste säljaren kontrollera att tillstånd finns. Förvaltningen bedömer att det finns en risk att överlåtare glömmer bort att kontrollera privatpersoners tillstånd när det inte längre finns något krav på tillstånd för dem själva, vilket annars kan fungera som en påminnelse om att tillstånd behövs i dessa fall.

Förvaltningen upplever att tillståndskravet för yrkesmässig överlåtelse till viss del är substitutionsdrivande, vilket även nämns i KEMI:s framställan. Förvaltningen har vid flera tillfällen erfarit att en butik väljer att sluta sälja en särskilt farlig kemisk produkt när de får veta att den räknas som just särskilt farlig. Med anledning av detta bedömer förvaltningen att förslaget riskerar att medföra en ökad försäljning av de allra farligaste kemiska produkterna.

KEMI anger att ett av skälen till förslaget är att många av de produkter som omfattas av reglerna om särskilt farliga kemiska produkter också omfattas av bestämmelser i annan lagstiftning. Som exempel nämns krav på tillstånd vid miljöfarlig verksamhet. Förvaltningens erfarenhet är att mycket få av de som överlåter särskilt farliga kemiska produkter bedriver en anmälnings- eller tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. De flesta överlåtarna i

Stockholms stad är vanliga butiker som inte omfattas av någon annan tillstånds- eller anmälningsplikt. Undantaget är återförsäljare av e-vätskor som har anmälningsplikt till kommunen enligt tobakslagstiftningen.

I konsekvensanalysen som inkluderas i KEMI:s framställan nämns att kommuner har uttryckt att tillståndsansökningar utgör underlag vid tillsyn och har farhågor att det blir svårare att identifiera relevanta tillsynsobjekt om reglerna tas bort. KEMI bemöter detta med att motsvarande information är tillgänglig genom andra kanaler, t.ex. anmälningsplikten till kommunen för den som säljer e-vätskor. Förvaltningen håller med om att information om just återförsäljare av e-vätskor kan fås på andra sätt, dock inte information om återförsäljare av övriga särskilt farliga kemiska produkter. Om förslaget genomförs kommer det därför att bli svårare att kunna prioritera att rikta tillsynen mot de aktörer som säljer de farligaste produkterna.

Mot bakgrund av vad som anges ovan anser förvaltningen att kravet på tillstånd vid yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter bör finnas kvar och avstyrker därför förslaget.

Förvaltningen delar däremot delvis bilden av att de nuvarande reglerna är komplexa och svåra att tolka för både företag och tillsynsmyndigheter. Till stor del beror detta på att det finns flera undantag för vilka produkter som kräver tillstånd för överlåtelse respektive privatpersoner och även undantag från undantagen. Förvaltningen ser därför gärna att det görs en översyn av reglerna i syfte att förenkla dem.

7.4.1 Konsekvenser för människors hälsa och för miljön och 7.4.5 Konsekvenser för privatpersoner

I konsekvensanalysen av förslaget anför KEMI att deras bedömning är att förslagets påverkan på människors hälsa är marginell eftersom de tillståndsregler som föreslås att tas bort inte tillför ytterligare skydd utöver det som följer av andra regler. Vidare bedömer KEMI att det inte blir någon påverkan på grupper som är sårbara eller har särskilda behov eftersom reglerna föreslås vara oförändrade när det gäller privatpersoners skyldighet att ansöka om tillstånd för sin hantering.

Förvaltningen anser att konsekvensanalysen avseende påverkan på privatpersoner och människors hälsa är förenklad. Att reglerna för privatpersoner inte ändras innebär inte att privatpersoner inte kan komma att påverkas. Förvaltningen bedömer att privatpersoner och människors hälsa kan påverkas av att det blir enklare för företag att sälja särskilt farliga kemiska produkter, att försäljningen av dessa kan öka samt av att risken att företag glömmet att kontrollera om

privatpersoner har tillstånd att köpa en särskilt farlig produkt kan öka.

6.2 Ändring av anteckningsskyldigheten

Förslaget innebär att skyldigheten att föra anteckningar för den som överlåter särskilt farliga kemiska produkter med stöd av 9 § förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer enbart aktualiseras vid överlåtelser till privatpersoner. Anledningen till förslaget är att nyttan med det nuvarande kravet, som innebär att anteckningar ska föras även vid överlåtelse till andra företag, inte bedöms vara tillräckligt stor för att motivera den administrativa bördan.

Förvaltningen delar bilden av att det finns en begränsad nytta med anteckningar vid överlåtelse mellan företag. Eftersom den som yrkesmässigt ska använda produkterna inte behöver inneha tillstånd för att få köpa dem behöver det inte antecknas hur säljaren har kontrollerat att köparen har tillstånd. Dessutom finns ofta informationen som anteckningsskyldigheten omfattar redan i företagets affärssystem, vilket nämns i bakgrunden till förslaget. Förvaltningens erfarenhet är att det vid inspektioner framgått att företag brukar vara registrerade ”företagskunder” som oftast gör sina beställningar digitalt, ofta av samma varor regelbundet. Däremot kan en enskild person från ett företag komma in i en butik och då måste de visa på något sätt att de är yrkesmässiga användare för att få köpa särskilt farliga produkter. Förvaltningen tillstyrker förslaget men med nedanstående synpunkt.

Förvaltningen vill framföra att det kan finnas en risk att den som överlåter särskilt farliga kemiska produkter glömmer bort att föra anteckningar vid försäljning till privatpersoner om det inte alltid krävs anteckningar för de aktuella produkterna. Vid tillsyn av företagen kommer det även att bli svårt för tillsynsmyndigheten att verifiera om anteckningar har förts vid försäljning till privatpersoner eftersom det helt kan saknas anteckningar och butiken då kan hävda att de inte har sålt alls till privatpersoner. Det bör därför övervägas om anteckningar ska föras även i de fall näringsidkare som inte finns registrerade i systemet handlar produkter i en butik, dvs. anteckning om hur säljaren säkerställt att köparen är behörig.

Dessa risker bör beaktas innan man går vidare med förslaget.

6.3 Införa undantag för e-vätskor, tobaksfritt snus och liknande produkter

Förslaget innebär att det införs undantag för produkter som omfattas av lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter i 8 § 2 förordningen

om kemiska produkter och biotekniska organismer så att dessa produkter undantas från förordningens tillämpningsområde. Skälen för förslaget är att produkter som omfattas av dessa bestämmelser och också räknas som särskilt farliga kemiska produkter träffas av flera regelverk vilket leder till ökad administration och kostnader för företagen utan att bidra till en tydlig riskminskning. Vidare finns redan ett undantag i förordningen för produkter som jämföras med livsmedel, vilket tobaksfritt snus gör. Ur ett likabehandlingsperspektiv bör det enligt KEMI därför även finnas ett undantag för övriga produkttyper inom dessa produktkategorier, exempelvis e-vätskor.

Förvaltningen delar bedömningen att det leder till en onödigt stor ekonomisk och administrativ börda för företagen att både behöva göra en anmälan till kommunen enligt tobakslagstiftningen och ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen enligt kemikalielagstiftningen för att kunna sälja e-vätskor. Förvaltningen delar också bilden att förslaget skulle innebära en välkommen minskning i arbetstid för länsstyrelser och kommuner kopplat till de många tillståndsansökningar för överlåtelse av särskilt farliga e-vätskor som prövas av länsstyrelserna och remitteras till kommunerna varje år. Förvaltningen upplever att det finns vissa problem med tillståndsprocessen idag, exempelvis att den skiljer sig åt mellan olika län, att många företag skickar in likadana ansökningar som skrivna efter en färdig mall och att de flesta beviljas tillstånd enkelt. Som tillståndsprocessen ser ut idag bedömer förvaltningen därför att den inte gör särskilt stor nytta. Mot den bakgrunden tillstyrker förvaltningen förslaget.

I detta sammanhang vill förvaltningen dock framföra att det finns risker med förslaget som bör beaktas.

E-vätskor säljs av ett mycket stort antal återförsäljare, exempelvis livsmedelsbutiker och mindre kiosker. I de mindre butikerna är e-vätskor ofta den enda typen av kemisk produkt som säljs. Kunskapsnivån gällande kemikalielagstiftningen är därför ofta mycket låg hos återförsäljare av e-vätskor enligt förvaltningens erfarenhet. Om förslaget genomförs och tillståndskravet för överlåtelse av e-vätskor tas bort finns en risk att kunskapen om kemikalielagstiftningen, t.ex. CLP-förordningen, minskar ytterligare hos återförsäljarna. Vid tidigare kontroller har förvaltningen upptäckt många brister på produkterna.

I tillsynen och anmälningsplikten enligt lagen om tobak och liknande produkter och lagen om tobaksfria nikotinprodukter ingår inte kontroll av CLP-regler, exempelvis att det finns barnskyddande förslutning, taktill varningsmärkning och korrekta faroangivelser såsom ”giftigt vid förtäring”. Att de e-vätskor som behöver märkas med symbolen döds skull idag kräver överlåtelsestillstånd fungerar

ofta som en upplysning till säljarna om att e-vätskor inte bara omfattas av tobakslagstiftningen utan även av kemikalielagstiftningen. Om tillståndskravet tas bort anser förvaltningen att kunskapsnivån och medvetenheten om kemikalielagstiftningen hos återförsäljarna behöver höjas på något annat sätt. Till exempel skulle ökad information till företagen eller mer tillsyn högre upp i leveranskedjan kunna åstadkomma detta.

6.4.1 Begreppet yrkesmässig användning

Förslaget innebär att begreppet använda i 9 § 1 i förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer ersätts med begreppet hantera. Syftet är att göra bestämmelsen mer lättolkad.

Förvaltningen anser att förslaget är bra och tillstyrker det.

Övriga ändringsförslag

I 6.4.2, 6.4.3 och 6.4.3.1 beskrivs övriga ändringsförslag och följdändringar som följer av förslaget. De handlar bland annat om tidsfrister för länsstyrelsens handläggning och följdändringar som kan behövas i förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer respektive Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer om huvudförslagen genomförs. Förvaltningen har inget att erinra mot följdändringarna om huvudförslagen genomförs.

Anna Hadenius
Förvaltningsdirektör
Miljöförvaltningen

Monika Gerdhem
Avdelningschef
Miljöförvaltningen

Bilaga

1. Framställan om ändring i regleringen av särskilt farliga kemiska produkter, dnr H25-09142